

[Aksel Larsen.]

en ny valglov, hvis den skal være principielt anderledes end den, man har; ja, det er allerede svært, blot man skal gennemføre en ny valgkredsinddeling, som ministerens lovforslag jo går ud på.

Der er efter mine erfaringer to sager, der er meget vanskelige for folketinget at klare. Den ene sag er, hvis folketingsmedlemmernes lønninger skal reguleres i opadgående retning; det skal trænes igennem uger og måneder og år, før folketinget får mod til at gøre det og kan blive enig om med hvor meget eller hvor lidt. Men valgloven er naturligvis meget, meget vanskeligere, for her kommer spørgsmål ind som: hvorledes tilgodeser man demokratiske principper, hvorledes vil det virke på partiernes muligheder for at øve en vis indflydelse på, hvordan valget skal foregå, og hvordan vil udsigterne være ikke alene for de eksisterende folketingsmedlemmer ved et eventuelt nyt valg, men også for de mange folketingskandidater, der måtte blive opstillet? Det er uhyre svært at få det puslespil til at gå op. Alle mulige principielle og personlige interesser krydses hinanden, og derfor forudsiger jeg altså, at vi ikke kan få den valglov, som vi egentlig burde have.

Når jeg har sagt det, så synes jeg, jeg skal have lov til ved denne førstebehandling også at antyde, hvorledes jeg mener valgloven burde være. For mig at se er der to muligheder. Den ene er, at man totalt afskaffer tillægsmandater, og at man opdelser landet i passende store områder — de små amter er naturligvis for små — maksimum en halv snes stykker, inden for hvilke der foregår et, om jeg så må sige, lukket valg, hvor der ikke er opstillingskredse, men hvor der er partilister, og hvor mandaterne fordeles efter forholdstal. Skitse til en sådan valglov blev fremsat, jeg tror, det var i 1962, dels af hr. Holger Eriksen, dels af mig for et folketingsudvalg, som erkendte, at her var virkelig en metode at klare det på, så vælgerne kunne forstå valgloven, så mandatudregningen gik hurtigt, og så man slap for tillægsmandaterne og forskydningen fra amt til amt og fra landsdel til landsdel. Men det stødte på vanskeligheder, som jeg havde forudsat, og som jeg skal lade være med at komme ind på her, som hang

sammen med spørgsmålene: hvorledes kan man bedømme, hvem der bliver valgt, og hvorledes kan man sikre, at vælgerne får indflydelse på opstillingen? Det var det ene princip, der efter min mening kan anvendes. Det giver praktisk talt matematisk retfærdighed, hvis man foretager den rigtige geografiske og befolkningsmæssige inddeling. Man kan også for min skyld kalde det det svenske princip.

Det andet princip, jeg kunne tænke mig anvendt — og jeg går ud fra, at vi vil kunne overveje begge dele i udvalget, om end ikke i første trækning — er dette, at man kunne bibeholde opstillingskredsene som enkeltmandskredse, hvor der i hver opstillingskreds foregik valg af et folketingsmedlem ved simpelt flertalsvalg. Det parti, der får flest stemmer, får det pågældende folketingsmedlem. Så måtte man holde dette antal relativt begrænset, måske 70-80 sådanne kredse, og så måtte de øvrige folketingsmandater fordeles, enten derved at de blev tillægsmandater til de partier, der ikke var blevet repræsenteret tilstrækkeligt ved kredsvalgene, eller derved at man, som de vistnok har det i Tyskland, havde en landsliste, hvor man kunne stemme på partiet og dermed give sin stemme til de kandidater, partiet opstillede på landslisten. Disse muligheder foreligger, så vidt jeg kan se; de ville være rimelige, de ville være logiske, de ville i enhver henseende være at foretrække fremfor det system, vi nu har. Men jeg er klar over, at tiden ikke tillader, at man gennemfører det så hurtigt, som det er nødendigt at gennemføre en valglovsrevision.

Hvad der i øvrigt taler for en total ændring af valgloven, er også, at hvis man vælger et fornuftigt valglovsprincip, så kan vi slippe for valglovens spærreregler, som aldrig burde være indført, og som i øvrigt strider imod grundloven, hvor der i § 31 står:

„Stk. 1. Folketingets medlemmer vælges ved almindelige, direkte og hemmelige valg.“

Stk. 2. De nærmere regler for valgretten's udøvelse gives ved valgloven, der til sikring af en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne fastsætter valgmåden, herunder hvorvidt